

Toelichting vrijstellingen 2023-2024

Versie : 1v0

Datum : 1 augustus 2023

Capabel Onderwijs

Postbus 24066

3502 MB Utrecht

www.capabel.nl

Inleiding

Denk je dat je recht hebt op een vrijstelling voor een of meer examens of examenonderdelen en/of de inspanningsverplichting burgerschap? Lees dan de informatie in deze toelichting goed door.

Om in aanmerking te komen voor een vrijstelling, moet je aan een aantal voorwaarden voldoen. Zorg ervoor dat je bij je aanvraag de juiste documenten en bewijsstukken meestuurt.

De afdeling Examenservice verwerkt jouw aanvraag voor een vrijstelling. De examencommissie neemt hierover een besluit. De commissie doet dit op basis van jouw aanvraag, de bewijzen die je meestuurt en de geldende wet- regelgeving¹. Je ontvangt het besluit in je MijnCapabel-e-mailbox.

Examencommissie Capabel Onderwijs

¹ Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB, Kwalificatiestructuur, etc.

Inhoudsopgave

1	Belangrijke informatie vooraf	4
1.1	Geen vrijstelling mogelijk.....	5
2	Beroepsgerichte examinering	6
2.1	Eerder behaald mbo-diploma, mbo-certificaat of mbo-verklaring.....	6
2.2	Examinering bij externe exameninstelling of -organisatie	7
2.3	Overige informatie	8
3	Keuzedelen	9
4	Generieke vakken.....	10
4.1	Nederlandse taal	10
4.1.1	Nederlandse taal geheel.....	10
4.1.2	Nederlandse taal - centraal examen.....	12
4.1.3	Nederlandse taal - instellingsexamen	13
4.1.4	Nederlandse taal spreken, gesprekken voeren en/of schrijven	13
4.2	Engels	15
4.2.1	Engels geheel	15
4.2.2	Engels - centraal examen	16
4.2.3	Engels - instellingsexamen	17
4.2.4	Engels spreken, gesprekken voeren en/of schrijven	18
4.3	Rekenen	19
4.4	Burgerschap	20
5	BPV-uren opleiding Mbo-Verpleegkunde	21
6	Uitzonderingen.....	22
6.1	Nederlandse taal kinderopvangbranche.....	22
6.2	Engels onderwijsassistent en analisten.....	23

1 Belangrijke informatie vooraf

Voor elke aanvraag voor vrijstelling gelden de volgende regels:

- je dient je aanvraag binnen 30 werkdagen na de startdatum van jouw opleiding in.
- je dient je aanvraag digitaal in via het 'Aanvraagformulier Vrijstellingen'².
- een vrijstellingsaanvraag kun je één keer indienen. Dit doe je dus gelijktijdig voor alle examenonderdelen waarvoor je verwacht recht te hebben op een vrijstelling.
- toegekende vrijstellingen zijn maximaal 3 jaar geldig na de startdatum van je opleiding.
- Als de wet- en regelgeving wijzigt dan kan een vrijstelling vervallen. Je moet voldoen aan de dan geldende diplomavereisten.
- als een vrijstelling achteraf onterecht blijkt te zijn afgegeven, dan kan de examencommissie besluiten de vrijstelling in te trekken en ongeldig te verklaren. We proberen dit uiteraard te voorkomen.

De afdeling Examenservice neemt een aanvraag tot vrijstelling alleen in behandeling als:

- het aanvraagformulier volledig is ingevuld;
- het bewijs, per onderdeel, relevant is en voldoet aan de vereisten.
 - Als een vrijstelling alleen kan worden verleend op basis van onderliggende resultaten, is het aan jou om deze resultaten aan te leveren;
 - Een digitaal uittreksel uit het DUO-register is een pdf-document mét een certificaat. Dit certificaat bewijst dat het document door DUO is uitgegeven. Het certificaat is weergegeven met een blauwe balk boven in het scherm. Een bewijsstuk van DUO zonder blauwe balk is géén geldig bewijsstuk.

Let op! Per examen(onderdeel) waarvoor je een vrijstelling aanvraagt moet je bewijs uploaden. Vraag je voor meerdere examens/examenonderdelen een vrijstelling aan? Dan moet je mogelijk meerdere keren hetzelfde bewijsstuk uploaden.

Is je bewijslast op details ontoereikend? Dan ontvang je éénmalig een verzoek om de bewijslast aan te vullen. Bijvoorbeeld:

- het bewijsstuk is niet afgegeven door een examencommissie maar door de administratie van een erkende instelling. Je levert dan alsnog een bewijsstuk in dat is afgegeven en ondertekend door de examencommissie van een erkende instelling.
- de upload, de bewijslast, is onscherp of delen zijn weggefallen. Je uploadt je bewijslast opnieuw, nu compleet en leesbaar (scherp).

Een verzoek tot aanvulling ontvang je via je MijnCapabel-e-mail. Je moet binnen 10 werkdagen reageren, gerekend vanaf de verzenddatum van het verzoek tot aanvulling en/of verduidelijking. Je reageert uitsluitend via een antwoord op het ontvangen e-mailbericht.

Reageer je niet op tijd? Dan komt je vrijstellingsverzoek te vervallen.

Let op! Je kunt maar één keer een aanvraag tot vrijstelling indienen.

Als je bewijslast niet voldoet, wijst de examencommissie je aanvraag om vrijstelling af.

² Zie MijnCapabel: tabblad 'Aanvragen' (rechtsboven in het scherm)

Een vrijstelling is géén recht waar jij je als student op kunt beroepen. De examencommissie van Capabel Onderwijs beslist om wel of geen vrijstelling te verlenen.

1.1 Geen vrijstelling mogelijk

Landelijk is bepaald dat je géén vrijstelling kunt aanvragen op basis van:

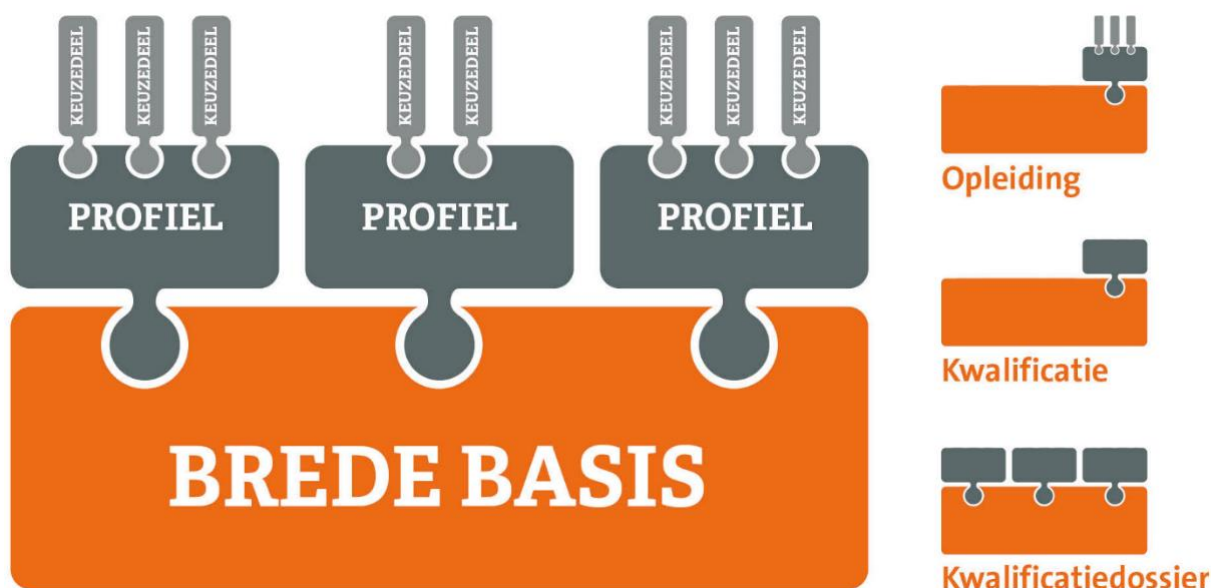
- een vmbo-diploma met een generiek taalexamen. Vmbo is geen 'eindonderwijs', de kwalificatieplicht gaat uit van mbo.
- resultaten die eerder zijn behaald dan de aangegeven jaren. De examens zijn vanaf de aangegeven jaren pas gebaseerd op het referentiekader taal en rekenen zoals dat nu geldt in het mbo.
- hbo- of universitair onderwijs of diploma. Dit taalonderwijs is niet gebaseerd op het referentiekader taal en rekenen dat geldt in het mbo.
- een in het buitenland behaald diploma.

2 Beroepsgerichte examinering

De mogelijkheden voor een beroepsgerichte vrijstelling zijn beperkt. Dit vanwege de vereiste actuele beheersing van kennis, kunde en vaardigheden binnen de context van het beroep waarvoor je wordt opgeleid.

2.1 Eerder behaald mbo-diploma, mbo-certificaat of mbo-verklaring

Een vrijstelling is mogelijk als je eerder een examen hebt behaald (voldoende/6 of hoger) over dezelfde beroepsinhoud. De beroepsinhoud van mbo-opleidingen is beschreven in het kwalificatiedossier.

Vrijstelling is alleen mogelijk als je eerder behaalde examenresultaat gelijkwaardig is aan de beroepsinhoud van het kwalificatiedossier van jouw huidige opleiding. Deze gelijkwaardigheid is vaak vast te stellen op basis van:

- een examentitel, vaak een titel van het werkproces;
- het crebonummer van je huidige opleiding en het crebonummer van de opleiding waarbij je eerder het examen behaalde. Deze nummers moeten gelijk zijn.

Het crebonummer van je huidige opleiding en de titels van werkprocessen vind je in de studiewijzer van jouw opleiding. Op het bewijsstuk dat je meestuurt bij je vrijstellingsaanvraag moet hetzelfde crebonummer en dezelfde werkproces titel en/of -code voorkomen.

Voorbeeld

Je volgt bij Capabel Onderwijs de opleiding Verzorgende-IG:

Kwalificatiedossier	Crebonummer <u>23268</u> (vanaf 1-8-2020)
Kerntaak B1-K1	Bieden van zorg en ondersteuning
Werkproces B1- <u>K2-W1</u>	Zorgt voor professionele ontwikkeling (Reflectieve EPB professional)

Hetzelfde werkproces komt voor in het mbo-certificaat Individuele zorg verlenen:

Mbo-certificaat	Crebonummer C0053 deels <u>23268</u>
Kerntaak C1-K1	Bieden van zorg en ondersteuning (deels, sommige werkprocessen)
Werkproces C1- <u>K2-W1</u>	Zorgt voor professionele ontwikkeling (Reflectieve EPB professional)

Als je in, dit voorbeeld, het mbo-certificaat, dus het examen Individuele zorg verlenen C0053, hebt behaald, kun je vrijstelling aanvragen voor het examen van het werkproces: 'Zorgt voor professionele ontwikkeling (Reflectieve EPB professional)'.

Bewijslast

De bewijslast is afgegeven en ondertekend door een examencommissie van een erkende mbo-instelling.

- een kopie van jouw in behaalde mbo-diploma, -certificaat of -verklaring waaruit de gelijkwaardigheid blijkt met je huidige opleiding bij Capabel Onderwijs op basis van:
 - een actueel examen;
 - de titel en code van het werkproces;
 - het crebonummer.
- een kopie van de resultatenlijst waaruit blijkt dat je voor het examen waarvoor je vrijstelling aanvraagt eerder tenminste een voldoende of 6 hebt behaald.

2.2 Examinering bij externe exameninstelling of -organisatie

Als het beroepsgerichte examen door of bij een externe exameninstelling wordt afgenomen, besluit deze exameninstelling over de toekenning of afwijzing van jouw aanvraag voor vrijstelling. Dit geldt onder andere voor de examens beveiliging door SVPB of voor kok door SVH. Op de website van de externe exameninstelling vind je meestal de informatie over vrijstellingsmogelijkheden.

De procedure is dan als volgt:

- Je vraagt de vrijstelling aan bij de examencommissie van Capabel Onderwijs.
- Capabel Onderwijs stemt, waar nodig, af met de externe exameninstelling.
- De externe exameninstelling neemt het besluit.
- De examencommissie van Capabel Onderwijs registreert het besluit en informeert je hierover.

Bewijslast

De bewijslast is afgegeven en ondertekend door de examencommissie van de exameninstelling:

- een kopie van je diploma of certificaat waaruit (actuele) bekwaamheid blijkt van kennis, kunde, vaardigheden en houding in relatie tot je huidige opleiding.
- een kopie van de resultaten- of cijferlijst waaruit blijkt dat je voor het examen(onderdeel) waarvoor je vrijstelling aanvraagt, tenminste een voldoende of 6 hebt behaald.

2.3 Overige informatie

Aanvraag afgewezen: examen doen

Is je aanvraag voor vrijstelling afgewezen, maar voldoe je volgens je praktijkbegeleider aan het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar? Dan kun je (vervroegd) examen afleggen. Om het examen af te leggen, moet je voldoen aan de voorwaarden (zie de examenwijzer van je opleiding).

Vrijstelling voor examen toegekend: lessen volgen en BPV-uren maken

Heb je een vrijstelling voor het examen(onderdeel)? Dan volg je wel de lessen volgen en maak je BPV-uren. Hiervoor heb je géén vrijstelling. Je moet immers op basis van de mbo-regels je beroepsvaardigheden onderhouden.

Vrijstelling voor examen toegekend: eerder resultaat telt mee

Voor het behalen van je diploma of certificaat moet je voldoen aan de zak-slaagbeslissing die geldt op het moment van diplomering. Een vrijstelling kan hier onderdeel vanuit maken. Het eerder behaalde resultaat wordt bij vrijstelling geregistreerd³ als examenresultaat in je huidige opleiding. Het eerder behaalde resultaat (voldoende/goed/cijfer) weegt dus mee in de besluitvorming voor de diplomering (berekening van de kerntaak) van je huidige opleiding. Op de resultatenlijst wordt 'vrijstelling' vermeld en zo mogelijk het (eerder) behaalde resultaat, bij uitstroom met een diploma.

³ Een externe exameninstelling kan anders besluiten. Een vrijstelling kan bijvoorbeeld altijd gewaardeerd worden met een 6 of uitsluitend geregistreerd worden als vrijstelling (geen specifiek resultaat), ongeacht het eerdere resultaat. Dit kan bepalend zijn bij een eventuele vrijstellingsaanvraag die je doet in de toekomst. Alleen een specifiek resultaat kan leiden tot een vrijstelling. Capabel Onderwijs volgt hierin het beleid van de externe exameninstelling.

3 Keuzedelen

Je kunt vrijstelling aanvragen voor een keuzedelexamen als:

- het keuzedeel onderdeel is van het keuzedeelpakket van jouw opleiding óf
- het keuzedeel:
 - niet in het keuzedeelpakket van jouw opleiding zit,
 - maar wél in het actuele keuzedeelaanbod van Capabel Onderwijs zit,
 - het keuzedeel geen overlap heeft met de kwalificatie waarvoor je in opleiding bent.Dit wordt door Examenservice gecontroleerd met de overlapchecker van Stichting Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (SBB).

Je kunt een vrijstelling voor een of meerdere generieke examens/examenonderdelen aanvragen als je eerder een van de volgende keuzedelen hebt behaald:

- Nederlandse taal 3F behaald bij een mbo-2- of mbo-3-opleiding;
- rekenen 3F of rekenen behaald bij een mbo-2- of mbo-3-opleiding;
- Engels A2/B1, B1/B2 behaald bij een mbo-3-opleiding;

Zie hiervoor de hoofdstukken taal en/of rekenen.

Let op! Je kunt geen vrijstelling aanvragen op basis van een eerder behaald resultaat (bewijsstuk) voor zowel een generiek examen als een keuzedelexamen, zoals Nederlandse taal. Dan moet je een pakket kiezen met andere keuzedelen of Nederlandse taal alsnog examineren.

Bewijslast

De bewijslast is afgegeven en ondertekend door een examencommissie van een erkende mbo-instelling.

- Een kopie van de resultatenlijst waaruit de gelijkwaardigheid blijkt met je huidige opleiding bij Capabel Onderwijs op basis van:
 - een actueel examen;
 - de titel, code en het crebonummer van het keuzedeel.
- Een kopie van de resultatenlijst waaruit blijkt dat je voor het examen waarvoor je vrijstelling aanvraagt eerder tenminste een voldoende of 6 hebt behaald.

Vrijstelling voor examen toegekend: eerder resultaat telt mee

Voor het behalen van je diploma of certificaat moet je voldoen aan de zak-slaagbeslissing die geldt op het moment van diplomering. Een vrijstelling kan hier onderdeel vanuit maken. Het eerder behaalde resultaat wordt bij vrijstelling geregistreerd⁴ als examenresultaat in je huidige opleiding. Het eerder behaalde resultaat (voldoende/goed/cijfer) weegt dus mee in de besluitvorming voor de diplomering van je huidige opleiding. Op de resultatenlijst wordt 'vrijstelling' vermeld en zo mogelijk het (eerder) behaalde resultaat, bij uitstroom met een diploma.

⁴ Een externe exameninstelling of -organisatie kan anders besluiten. Een vrijstelling kan bijvoorbeeld altijd gewaardeerd worden met een 6, ongeacht het eerdere resultaat.

4 Generieke vakken

De generieke vakken zijn Nederlandse taal, Engels, rekenen, loopbaan en burgerschap.

Het is mogelijk een vrijstelling aan te vragen voor:

- alle examenonderdelen Nederlandse taal (4.1.1) *of*
- het centraal examen Nederlandse taal (4.1.2) *of*
- het instellingsexamen Nederlandse taal (4.1.3) *of*
- onderdelen van het instellingsexamen Nederlandse taal (spreken/gesprekken voeren/schrijven) (4.1.4)
- alle onderdelen Engels (geheel) (4.2.1) *of*
- het centraal examen Engels (4.2.2) *of*
- het instellingsexamen Engels (4.2.3) *of*
- onderdelen van het instellingsexamen Engels (spreken/gesprekken voeren/schrijven) (4.2.4)
- rekenen (4.3)
- burgerschap (inspanningsverplichting) (4.4)

Voor de inspanningsverplichting voor het onderdeel loopbaan is geen vrijstelling mogelijk.

4.1 Nederlandse taal

De examinering Nederlandse taal bestaat uit de volgende onderdelen:

- een centraal examen (CE of COE) Nederlandse taal lezen en luisteren;
- het instellingsexamen Nederlandse taal dat bestaat uit de onderdelen: spreken, gesprekken voeren en schrijven.

Je kunt vrijstelling aanvragen voor Nederlandse taal als geheel of per onderdeel. Dit is afhankelijk van je eerder behaalde resultaten. Kijk eerst of je in aanmerking komt voor een vrijstelling Nederlandse taal als geheel. Is dat niet het geval? Lees dan de informatie per onderdeel.

4.1.1 Nederlandse taal geheel

Voor een vrijstelling voor alle examens Nederlandse taal moet je met het eerder behaalde eindresultaat voldoen aan de zak-slaagbeslissing die geldt op het moment dat je diplomeert voor je huidige opleiding:

- mbo-2 Nederlandse taal, referentieniveau 2F, eindcijfer 5
- mbo-3 Nederlandse taal, referentieniveau 2F, eindcijfer 5
- mbo-4 Nederlandse taal, referentieniveau 3F eindcijfer 5

Bij mbo-diplomering moet je voldoen aan de zak-slaagbeslissing mbo. Dit betekent tenminste twee keer een zes en een vijf (6-6-5) als eindresultaten bij een mbo-4-opleiding. Bij een mbo-2- of -3-opleiding geldt een vijf en een zes (5-6). Voor welk onderdeel Nederlandse taal, Engels (mbo-4) of rekenen je een tenminste een 5 haalt of een 6 ligt niet vast.

Vraag je een vrijstelling Nederlandse taal aan met een eindresultaat cijfer 5, moet je voor diplomering tenminste een 6 voor Engels (mbo-4) of voor rekenen behalen als eindcijfer.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** Nederlandse taal hebt behaald en
 - het eerder behaald niveau gelijk is of hoger dan het te behalen niveau, 2F/3F;
 - het 2F-resultaat behaald is op 1 augustus 2015 of later met eindcijfer 5 of hoger;
 - het 3F-resultaat behaald is op 1 augustus 2014 of later met eindcijfer 5 of hoger;
 - je het actuele (K0071) keuzedeel Nederlands 3F behaalde met eindcijfer 5 of hoger.
- een Nederlands **havo-/vwo**-diploma hebt behaald of een deelcertificaat Nederlands en
 - het eindcijfer is 5 of hoger;
 - het resultaat behaald in het schooljaar 2013-2014 of later.

Vereiste bewijslast bij aanvragen vrijstelling

- Mbo-bewijsstuk (kopie mbo-diploma of mbo-verklaring *en* resultatenlijst) bevat tenminste een gelijkwaardig referentieniveau 2F/3F;
- Mbo-bewijsstuk bevat tenminste eindcijfer 5;
- Mbo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2015 (2F)/1 augustus 2014 (3F);
- Mbo-bewijsstuk: dat de afzonderlijke resultaten Nederlandse taal bevat;
- Mbo-bewijsstuk geeft onomstotelijk weer dat er een centraal examen lezen en luisteren is afgenomen. Vaak is dit aangeduid met de letters CE of COE;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is (kopie) diploma en resultatenlijst of deelcertificaat Nederlands;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2013;
- Havo-/vwo-eindresultaat Nederlands is tenminste 5;
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door (een lid van) de examencommissie van de exameninstelling of -organisatie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling mbo' worden vermeld. Ook worden de (eerder) behaalde resultaten en de eindcijfers vermeld. Hiervoor moet de bewijslast voor vrijstelling dus de afzonderlijke resultaten, per examen, bevatten.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld. Ook worden de (eerder) behaalde resultaten vermeld. Het niveau 3F wordt vermeld op de resultatenlijst.

- Centraal examen: bestaat uit het gemiddelde van het centraal examen Nederlands havo of vwo en het schoolexamen luisteren havo of vwo;
- Op je resultatenlijst bij het behalen van je huidige mbo-opleiding wordt bij Nederlandse taal alleen het eindcijfer vermeld (niet centraal examen en instellingsexamens mbo apart);
- Het instellingsexamen bestaat uit het gemiddelde spreken, gesprekken en schrijven havo- of vwo-schoolexamen;
- Het eindcijfer mbo dat vermeld wordt op je resultatenlijst bestaat uit gemiddelde centraal examen en schoolexamen havo.

Als je het havo- of vwo-diploma hebt behaald in schooljaar 2019/2020 is het schoolexamen het eindcijfer. Vanwege de Covid-pandemie is bij ministerieel besluit geen centraal examen Nederlands afgenomen.

4.1.2 Nederlandse taal - centraal examen

Voor een vrijstelling voor alleen het centraal examen (veelal CE of COE genoemd) Nederlandse taal, moet je het centraal examen Nederlandse taal eerder behaald hebben op hetzelfde referentieniveau 2F of 3F of hoger met tenminste eindresultaat 6.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** het centraal examen (CE of COE) Nederlandse taal hebt behaald en
 - het eerder behaald niveau gelijk of hoger is dan het te behalen niveau, 2F/3F;
 - het 2F-resultaat behaald is in 2015-2016 of later met eindcijfer 6 of hoger;
 - het 3F-resultaat behaald is in 2014-2015 of later met eindcijfer 6 of hoger;
 - je het centraal examen (CE of COE) van het actuele (K0071) keuzedeel Nederlands 3F behaald met eindcijfer 6 of hoger.
- je het **havo/vwo** centraal (staats) examen en schoolexamen luisteren havo of vwo Nederlands hebt behaald en
 - eindresultaat (gemiddelde) 6 of hoger;
 - behaald vanaf 1 augustus 2013.

Bij een diploma behaald in schooljaar 2019/2020 is alleen het schoolexamen luisteren (Covid-maatregelen) van toepassing.

Vereiste bewijslast

- Resultaat is 6 of hoger;
 - Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau (2F of 3F) waarop het eerdere resultaat behaald is;
 - Mbo-bewijsstuk: resultaat is behaald na 1 augustus 2015 (2F) en 1 augustus 2014 (3F);
 - Mbo-bewijsstuk bevat de aanduiding centraal examen (bijvoorbeeld CE of COE);
 - Mbo-bewijsstuk: er is een specifiek resultaat (cijfer) voor het centraal examen Nederlandse taal vermeld op het bewijsstuk;
 - Havo-/vwo-bewijsstuk: gemiddelde centraal examen en schoolexamen luisteren Nederlands behaald met 6 of hoger vanaf 1 augustus 2013;
 - Havo-/vwo-bewijsstuk: er is een specifiek resultaat (cijfer) voor het centraal examen Nederlandse taal vermeld op het bewijsstuk;
- Bij een diploma behaald in schooljaar 2019/2020 is alleen het schoolexamen luisteren (Covid-maatregelen) van toepassing.*
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding ingeschreven, moet 'vrijstelling mbo' worden vermeld bij centraal examen Nederlandse taal. Het eerder behaalde resultaat weegt bij de berekening van het eindcijfer Nederlandse taal mee in de actuele zak-slaagbeslissing voor jouw huidige mbo-opleiding.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding, moet 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld bij centraal examen Nederlandse taal. Het eerder behaalde resultaat weegt mee in de actuele zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Nederlandse taal voor jouw huidige mbo-opleiding.

4.1.3 Nederlandse taal - instellingsexamen

Om voor het instellingsexamen (spreken, gesprekken voeren en schrijven) Nederlandse taal vrijstelling te kunnen krijgen, moet je het instellingsexamen Nederlandse taal eerder hebben behaald op hetzelfde referentieniveau of hoger met tenminste gemiddeld eindresultaat 6.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** het instellingsexamen Nederlandse taal heb behaalde en
 - het eerder behaalde niveau gelijk of hoger is dan het te behalen niveau, 2F/3F;
 - het 2F-resultaat behaald is in 2015-2016 of later met eindcijfer 6 of hoger;
 - het 3F-resultaat behaald is in 2014-2015 of later met eindcijfer 6 of hoger;
- **havo/vwo** met gemiddelde eindcijfer 6 de schoolexamens spreken, gesprekken en schrijven Nederlands havo of vwo hebt behaald en
 - het resultaat is behaald in 2013 -2014.

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk bevat eindresultaat instellingsexamen is 6 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau 2F/3F waarop het eerdere resultaat behaald is;
- Mbo-bewijsstuk: het resultaat is afgegeven na 1 augustus 2015 (2F) / 1 augustus 2014 (3F);
- Mbo-bewijsstuk bevat een specifiek eindresultaat (cijfer) voor het instellingsexamen;
- Havo-/vwo-bewijsstuk: gemiddelde⁵ eindcijfer schoolexamens spreken, gesprekken en schrijven is behaald met 6 of hoger;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2013;
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling mbo' worden vermeld bij instellingsexamen Nederlandse taal. Het eerder behaalde resultaat (spreken, gesprekken voeren en schrijven) weegt mee in de actuele zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Nederlandse taal voor jouw huidige mbo-opleiding.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor jouw huidige opleiding moet 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld bij instellingsexamen Nederlandse taal. Het eerder behaalde resultaat weegt mee in de actuele zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Nederlandse taal voor jouw huidige mbo-opleiding.

4.1.4 Nederlandse taal spreken, gesprekken voeren en/of schrijven

Om voor een van de vaardigheden van het instellingsexamen Nederlandse taal vrijstelling te krijgen, moet je het betreffende examenonderdeel eerder behaald hebben op hetzelfde referentieniveau of hoger met tenminste eindresultaat 6.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** een deel van het instellingsexamen; spreken, gesprekken voeren of schrijven Nederlandse taal hebt behaald en
 - het eerder behaalde niveau gelijk of hoger is dan het te behalen niveau, 2F/3F;

⁵ Havo-/vwo-bewijslast bevat soms geen afzonderlijke deelresultaten (spreken, gesprekken, schrijven of luisteren). Vrijstelling voor onderdelen Nederlandse taal is dan niet mogelijk.

- het 2F-resultaat behaald is in 2015-2016 of later met eindcijfer 6 of hoger;
- het 3F-resultaat behaald is in 2014-2015 of later met eindcijfer 6 of hoger;
- **havo/vwo** het examenonderdeel spreken, gesprekken en/of schrijven havo/vwo Nederlands hebt behaald met 6 of hoger en het resultaat is behaald in 2013-2014 of later.

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk bevat resultaat (cijfer) van het deel van instellingsexamen: spreken, gesprekken voeren of schrijven
- Mbo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau (2F/3F) waarop het eerdere resultaat is behaald;
- Mbo-bewijsstuk: het resultaat is afgegeven na 1 augustus 2015 (2F)/1 augustus 2014 (3F);
- Mbo-bewijsstuk bevat een specifiek eindresultaat (cijfer) voor het instellingsexamen;
- Havo/vwo-bewijsstuk bevat een resultaat (cijfer) van het examenonderdeel spreken, gesprekken of schrijven;
- Havo/vwo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Havo/vwo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2013.
- Mbo- en havo/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo/havo/vwo: het eerder behaalde resultaat (cijfer) weegt mee in de zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer instellingsexamen Nederlandse taal voor je huidige mbo-opleiding. Dit eindcijfer komt op je resultatenlijst.

4.2 Engels

Een vrijstelling voor de examens Engels is alleen van toepassing bij een mbo-4-opleiding.

De examinering Engels bestaat uit de volgende onderdelen:

- het centraal examen (CE of COE) Engels, lezen en luisteren;
- het instellingsexamen Engels dat bestaat uit de vaardigheden: spreken, gesprekken voeren, schrijven.

Je kunt vrijstelling aanvragen voor Engels als geheel of per onderdeel. Dit is afhankelijk van je eerder behaalde resultaten. Kijk eerst of je in aanmerking komt voor een vrijstelling Engels als geheel. Is dat niet het geval? Lees dan de informatie per onderdeel.

De generieke referentieniveaus Engels mbo-4-opleidingen zijn:

- lezen/luisteren (centraal examen): B1
- spreken, gesprekken voeren en schrijven (onderdelen instellingsexamen): A2

4.2.1 Engels geheel

Om voor Engels als geheel een vrijstelling te kunnen krijgen, moet je met het eerder behaalde eindresultaat voldoen aan de zak-slaagbeslissing op het moment dat je diplomeert voor je huidige mbo-opleiding. De huidige zak-slaagregeling is tenminste twee zessen en één vijf (6-6-5) voor Nederlandse taal, rekenen en Engels. Voor welk van de generieke vakken je tenminste een 5 of 6 behaald is niet bepaald.

Let op: als je voor Nederlandse taal en Engels een vrijstelling voor alle examens aanvraagt, kan dat alleen met eindcijfers 5 en 6 of hoger.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** Engels hebt behaald en
 - het eerder behaalde niveau gelijk of hoger dan het te behalen niveau;
 - het resultaat is behaald op 1 augustus 2015 of later met eindcijfer 5 of hoger.
- een Nederlands **havo-/vwo**-diploma hebt behaald en
 - het eindcijfer is Engels is 5 of hoger;
 - het resultaat behaald in het schooljaar 2009 of later.

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk is een mbo-diploma, -verklaring *en* resultatenlijst waaruit blijkt dat Engels is behaald op tenminste een gelijkwaardig referentieniveau A2/B1 of B1/B2;
- Mbo-bewijsstuk: eindcijfer Engels is 5 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2016;
- Mbo-bewijsstuk: eindresultaat Engels is behaald met een CE- of COE-examen;
- Mbo-bewijsstuk bevat *alle* afzonderlijke resultaten Engels;
- Havo-/vwo-bewijsstuk: cijfer Engels is 5 of hoger;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2009;
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door (een lid van) de examencommissie van de exameninstelling of -organisatie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling mbo' worden. Ook worden de (eerder) behaalde, afzonderlijke resultaten en de eindcijfers van het centraal examen, het instellingsexamen en het gemiddeld eindcijfer vermeld bij uitstroom met diploma. Vandaar dat de bewijslast de afzonderlijke resultaten moet bevatten.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld.

- Centraal examen: bestaat uit het gemiddelde centraal examen Engels en het schoolexamen luisteren. *Als je het havo-/vwo-diploma hebt behaald in schooljaar 2019/2020 is het schoolexamen het eindcijfer. Vanwege de Covid-pandemie is bij ministerieel besluit geen centraal examen Engels afgenomen. Op je resultatenlijst bij het behalen van je huidige mbo-opleiding wordt bij Engels alleen het eindcijfer vermeld.*
- Instellingsexamen: bestaat uit gemiddelde spreken, gesprekken en schrijven Engels schoolexamen.
- Het eindcijfer Engels op je resultatenlijst bestaat uit het gemiddelde van het centraal examen en het instellingsexamen. Vandaar dat de bewijslast afzonderlijke resultaten moet bevatten.

4.2.2 Engels - centraal examen

Om voor het centraal examen (CE of COE) Engels vrijstelling te kunnen krijgen, moet je het centraal examen Engels eerder behaald hebben op hetzelfde referentieniveau en met een eindresultaat 6 of hoger.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** het centraal examen (CE of COE) Engels behaalde en
 - het eerder behaalde niveau gelijk of hoger dan het te behalen niveau;
 - het resultaat is afgegeven vanaf 1 augustus 2016;
 - het cijfer is 6 of hoger.
- je het **havo/vwo** centrale (staats) examen en schoolexamen luisteren havo of vwo Engels hebt behaald (*bij een diploma behaald in schooljaar 2019/2020 is alleen het schoolexamen luisteren (Covid-maatregelen) van toepassing*) en
 - eindresultaat (gemiddelde) 6 of hoger;
 - behaald vanaf 1 augustus 2009.

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau waarop het eerdere resultaat behaald is;
- Mbo-bewijsstuk: resultaat is behaald na 1 augustus 2016;
- Mbo-bewijsstuk bevat de aanduiding centraal examen (bijvoorbeeld CE of COE);
- Mbo-bewijsstuk: er is een specifiek resultaat (cijfer) voor het centraal Engels vermeld op het bewijsstuk;
- Havo-/vwo-bewijsstuk: gemiddelde centraal examen en schoolexamen luisteren Engels behaald met 6 of hoger;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is behaald vanaf 1 augustus 2009;
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling mbo' worden bij centraal examen Engels. Het eerder behaalde resultaat weegt mee in de zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Engels voor je huidige mbo-opleiding.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld bij centraal examen Engels. Het eerder behaalde resultaat weegt mee in de zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Engels voor je huidige mbo-opleiding.

4.2.3 Engels - instellingsexamen

Om voor het instellingsexamen Engels vrijstelling te kunnen krijgen, moet je het instellingsexamen Engels eerder hebben behaald op hetzelfde niveau A2/B1, B1/B2 of hoger met tenminste eindresultaat 6. Het niveau dat je moet behalen voor je huidige opleiding vind je in de examenwijzer.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** het instellingsexamen (spreken, gesprekken voeren en schrijven) Engels behaalde en
 - het eerder behaalde niveau is gelijk of hoger dan het te behalen niveau;
 - het resultaat is behaald in 2016-2017 of later met eindcijfer 6 of hoger.
- op **havo/vwo** het examenonderdeel spreken, gesprekken en schrijven havo/vwo Engels hebt behaald met 6 of hoger en het resultaat is behaald in 2009 of later.

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk bevat eindcijfer van het instellingsexamen;
- Mbo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau waarop het eerdere resultaat behaald is;
- Mbo-bewijsstuk: het resultaat is afgegeven na 1 augustus 2016;
- Havo-/vwo-bewijsstuk bevat een resultaat (cijfer) van het examenonderdeel spreken, gesprekken en schrijven;
- Havo-/vwo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2009;
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet in de kolom *onderdeel* 'vrijstelling mbo' worden vermeld bij het instellingsexamen Engels. Het eerder behaalde resultaat (spreken, gesprekken voeren en schrijven) weegt mee in de zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Engels voor je huidige mbo-opleiding.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige de opleiding moet in de kolom *onderdeel* 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld bij instellingsexamen Engels. Het eerder behaalde resultaat weegt mee in de actuele zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer Engels voor je huidige mbo-opleiding.

4.2.4 Engels spreken, gesprekken voeren en/of schrijven

Om voor een van de instellingsexamens Engels vrijstelling te kunnen krijgen, moet je het betreffende examenonderdeel Engels eerder hebben behaald op hetzelfde referentieniveau of hoger met tenminste eindresultaat 6.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** een deel van het instellingsexamen; spreken, gesprekken voeren of schrijven Engels hebt behaald en
 - het eerder behaalde niveau gelijk of hoger dan het te behalen niveau;
 - het resultaat is van 1 augustus 2016 of later met eindcijfer 6 of hoger
- op **havo/vwo** het examenonderdeel spreken, gesprekken en/of schrijven havo/vwo Engels hebt behaald met 6 of hoger en het resultaat is behaald in 2009 of later.

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk bevat resultaat (cijfer) van een deel van het instellingsexamen: spreken, gesprekken voeren of schrijven;
- Mbo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau waarop het eerdere resultaat behaald is;
- Mbo-bewijsstuk: het resultaat is afgeven na 1 augustus 2016;
- Mbo-bewijsstuk bevat een specifiek eindresultaat (cijfer) voor het instellingsexamen;
- Havo-/vwo-bewijsstuk bevat een resultaat (cijfer) van het examenonderdeel spreken, gesprekken of schrijven;
- Havo-/vwo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven na 1 augustus 2009.
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Mbo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling mbo' worden vermeld bij het examenonderdeel spreken, gesprekken voeren of schrijven Engels. De eerder behaalde resultaten wegen mee in de zak-slaagbeslissing bij de berekening van het eindcijfer instellingsexamen Engels voor je huidige opleiding.

Havo/vwo: op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling havo of vwo' worden vermeld bij het onderdeel spreken, gesprekken voeren of schrijven Engels. Het eerder behaalde resultaat weegt mee in de zak-slaagbeslissing bij de berekening van het instellingsexamen Engelse taal voor je huidige opleiding.

4.3 Rekenen

Om voor het onderdeel rekenen vrijstelling te kunnen krijgen, moet je het centraal examen rekenen eerder behaald te hebben op hetzelfde referentieniveau (2F/3F) of hoger met tenminste eindresultaat 6. Rekenen telt mee in de zak-slaagbeslissing voor studenten gestart met een mbo-opleiding vanaf 1 augustus 2022.

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder in het mbo het centrale examen (CE of COE) rekenen hebt behaald of de rekentoets (3F) hebt behaald op havo of vwo.

	Actuele rekeneis	eerder niveau
mbo 2	rekenniveau 2	2F
mbo 3	rekenniveau 3	2F
mbo 4	rekenniveau 4	3F

Je kunt een vrijstelling aanvragen als je eerder:

- in **mbo** examen rekenen hebt behaald en
 - het eerder behaald niveau gelijk of hoger dan het te behalen niveau;
 - het cijfer 6 of hoger is.
- op **havo/vwo** je de rekentoets met de aanduiding 3F hebt behaald (in 2019 afgeschaft).

Vereiste bewijslast

- Mbo-bewijsstuk bevat resultaat (cijfer) van het examen rekenen;
- Mbo-bewijsstuk: resultaat is 6 of hoger;
- Mbo-bewijsstuk bevat het referentieniveau waarop het eerdere resultaat behaald is;
- Mbo-bewijsstuk: het resultaat is afgegeven vanaf 1 augustus 2016 (2F) of 1 augustus 2015 (3F);
- Mbo-bewijsstuk bevat een specifiek eindresultaat (cijfer) voor het examen;
- Havo-/vwo-bewijsstuk bevat de aanduiding rekentoets 3F;
- Havo-/vwo-bewijsstuk resultaat is 6 of hoger;
- Havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven vanaf 1 augustus 2013 en voor 2019
- Mbo- en havo-/vwo-bewijsstuk is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Vermelding op de resultatenlijst

Op de resultatenlijst bij het te behalen mbo-diploma voor je huidige opleiding moet 'vrijstelling havo of vwo' vermeld worden bij examen rekenen.

4.4 Burgerschap

Burgerschap sluit je in je huidige opleiding af met het maken en inleveren van portfolio's. Per domein maak je een portfolio. Capabel Onderwijs beoordeelt of je voldoet aan de vereiste inspanningsverplichting.

Voor de inspanningsverplichting burgerschap kan vrijstelling worden verleend als je in een voorgaande mbo-opleiding, niet langer dan 5 jaar geleden, voldaan hebt aan de eisen van burgerschap.

Vereiste bewijslast

- Een kopie van de resultatenlijst van je mbo-diploma waarmee specifiek wordt aangetoond dat is voldaan aan de inspanningsverplichting voor burgerschap;
- Het resultaat (voldaan) is niet langer dan 5 jaar geleden afgegeven;
- De bewijslast is afgegeven en ondertekend door een (lid van) de examencommissie.

Goed om te weten

Als je bij aanvang van je huidige opleiding 30 jaar of ouder bent en je toont door het behalen van instaptoetsen aan dat je de inhoud van de vier dimensies burgerschap beheerst, is het mogelijk om vrijstelling per behaalde dimensie te verkrijgen. De toetsen worden als je 30 jaar of ouder bent bij de start van je opleiding automatisch aangeboden in MijnCapabel. Je hoeft dit niet aan te vragen.

- Als per dimensie de afzonderlijke toetsresultaten 6 of hoger zijn, krijg je voor die dimensie vrijstelling;
- Je hebt per toets één poging;
- Er is uitsluitend vrijstelling mogelijk per dimensie;
- Als een van de toetsresultaten binnen een dimensie lager is dan 6, wordt voor die dimensie geen vrijstelling verleend;
- Voor de dimensies waar je geen vrijstelling voor krijgt, volg je het programma en maak je de portfolio('s) en lever je deze in.

Let op! De toetsen zijn uitsluitend 30 dagen na de startdatum van je opleiding toegankelijk en te maken. Na 30 dagen vervalt deze mogelijkheid.

Vereiste bewijslast

- Toetsresultaat dimensie vitaal burgerschap, tenminste 6;
- Toetsresultaat economische dimensie, tenminste 6;
- Toetsresultaat politiek-juridische dimensie, tenminste 6;
- Toetsresultaat sociaal-maatschappelijke dimensie, tenminste 6.

5 BPV-uren opleiding Mbo-Verpleegkunde

Voor de opleiding Mbo-Verpleegkundige kan gedeeltelijk vrijstelling worden verleend voor de BPV. Deze vrijstelling hoef je *niet* aan te vragen, maar is individueel aan je toegekend op basis van de bewijstukken die je hebt meegestuurd bij je inschrijving. Je wordt bij Capabel Onderwijs uitsluitend toegelaten tot de opleiding Mbo-Verpleegkundige als je in het bezit bent van een diploma Verzorgende-IG en relevante werk- en/of stage-uren. Nadere informatie over de vrijstelling voor deze opleiding staat in het document *Toelating tot de Opleiding Mbo-Verpleegkundige* dat aspirant-studenten ontvangen bij hun aanmelding voor de opleiding.

6 Uitzonderingen

6.1 Nederlandse taal kinderopvangbranche

Je kan vrijstelling krijgen voor Nederlandse taal zoals vermeld in deze 'Toelichting vrijstellingen'. Wees je er bij een vrijstellingsaanvraag van bewust dat de kinderopvangbranche een hogere taaleis Nederlands stelt om vanaf 1 januari 2025 in de branche te kunnen werken. Deze eis is dus een branche-eis en geen opleidingseis.

Voor medewerkers in de kinderopvang geldt de hogere eis voor Nederlandse taal voor de onderdelen spreken, gesprekken voeren en luisteren te behalen op niveau 3F. Voor medewerkers voorschoolse educatie geldt dit voor de onderdelen spreken, gesprekken voeren, lezen en luisteren. De vereisten per 1 januari 2025 zijn:

- taaleis medewerkers kinderopvang: het gemiddelde van het centraal examen (lezen/luisteren) en de onderdelen spreken en gesprekken voeren van het instellingsexamen op 3F is tenminste 5,5 en per onderdeel (lezen/luisteren, spreken en gesprekken voeren) tenminste een 5,0.
- taaleis in de voorschoolse educatie: het gemiddelde van het centraal examen (lezen/luisteren) en de onderdelen spreken en gesprekken voeren van het instellingsexamen op 3F is tenminste 5,5 en per onderdeel (lezen/luisteren, spreken en gesprekken voeren) tenminste een 5,0.

De opleiding **Pedagogisch medewerker kinderopvang** is een mbo-opleiding niveau 3. Het referentieniveau Nederlandse taal bij een mbo-3-opleiding is 2F. De branche-eis betekent dus dat het niveau Nederlandse taal hoger is voor de taaleis in de kinderopvang vanaf 1 januari 2025. Er zijn minimumvereisten aan de resultaten voor onderdelen Nederlandse taal gesteld.

De opleiding **Gespecialiseerd pedagogisch medewerker** is een mbo-opleiding niveau 4. Het referentieniveau Nederlandse taal bij een mbo-4 opleiding is 3F. Er zijn minimumvereisten aan de resultaten voor onderdelen Nederlandse taal gesteld.

Crebo	Opleiding	Niveau	Vaardigheid	Minimumeis	
PMK 25696 GPM 25697	Taaleis branche kinderopvang	3F	Lezen/luisteren (COE)	5,0	5,5 gem.
			Spreken	5,0	
			Gesprekken voeren	5,0	
	Taaleis voorschoolse educatie		Lezen/luisteren (COE)	5,0	5,5 gem
			Spreken	5,0	
			Gesprekken voeren	5,0	
			Lezen/luisteren (COE)	5,0	

Ben je een student aan de opleiding **Onderwijsassistent** en wil je gaan werken in de kinderopvang of de voorschoolse educatie? Dan gelden dezelfde vereisten.

De examencommissie adviseert je om **geen** vrijstelling aan te vragen als je niet per onderdeel de behaalde 5,0 op niveau 3F en eindcijfer 5,5 Nederlandse taal kan aantonen. Alleen hiermee voldoe je per 1 januari 2025 aan de branchevereisten.

6.2 Engels onderwijsassistent en analisten

Bij enkele opleidingen zijn de opleidingseisen van onderdelen van het instellingsexamen hoger in verband met het gebruik van het Engels in het beroep:

Vrijstelling is enkel mogelijk als het niveau van het examen(onderdeel) minimaal overeenstemt met het niveau zoals in de tabel is aangegeven. Uiteraard moet je dan ook aan de overige voorwaarden voor vrijstelling voldoen.

Opleiding	Crebo	Vaardigheid	Niveau
Biologisch medisch	25045	Spreken	B1
Chemisch-fysisch analist	25046	Spreken	B1
Onderwijsassistent	25485	Gesprekken voeren	B1
		Schrijven	B1
		Spreken	B1
		Gesprekken voeren	B1